

ฉัตตปาณิอุปาสก วตฺถุ ฯ

“ยถาปี รุจิริ ปุ่ปฺพนฺติ อิมํ ฌมฺมเทสํ สตฺถา สาวตฺถิยํ
วิหรนฺโต ฉัตตปาณิอุปาสกํ อารพฺภ กเถสิ ฯ

ฉัตตปาณิเข้าเฝ้าพระศาสดา

(หน้า ๔๑-๔๓ สาวตฺถิยํ หิ ฉัตตปาณิ - ราชภาวํ ชานามาติ)

สาวตฺถิยํ หิ ฉัตตปาณิ นาม อุปาสโก ติปิฏฺกธโร อนาคามี ฯ
โส ปาโตว อุโปสฺถิโก หุตฺวา สตฺถุ อุปฺปฺจฺจํ อคฺมาสิ ฯ
อนาคามีอริยสาวกานํ หิ สมาทานวเสน อุโปสฺถกมฺมํ นาม นตฺถิ ฯ
มคฺเคเนว เตสํ พุรหฺมจฺริยญฺจ เอกภตฺติกญฺจ อาคตํ ฯ เตเนวาท
“ขฺมฺภิกาโร โข มหาราช กุมภกาโร เอกภตฺติโก พุรหฺมจาริ
สีลฺวา กลฺยาณธมฺโมติ ฯ เอวํ อนาคามีโน ปกตฺติยว เอกภตฺติกา
จ พุรหฺมจาริโน จ โหนฺติ ฯ โสปี ตเถว อุโปสฺถิโก หุตฺวา สตฺถารํ
อุปฺสงฺกมิตฺวา วนฺทิตฺวา ฌมฺมกถํ สฺถมฺนฺโต นิสีทิ ฯ ตสฺมี สมเย
ราชา ปเสนทิกอสฺโส สตฺถุ อุปฺปฺจฺจํ อคฺมาสิ ฯ อุปาสโก ตํ
อาคจฺฉนฺตํ ทิสฺวา “อุฏฺฐาตพฺพํ นฺุ โข, โนติ จินฺเตตฺวา “อหํ
อคฺคฺราชสฺส สนฺติเก นิสินฺโน, ตสฺส เม ปเทสฺราชานํ ทิสฺวา
อุฏฺฐาตุํ น ยุตฺตํ; ราชา โข ปน เม อนฺนุฏฺฐหนฺตสฺส กุชฺฉิสฺสติ,
เอตสฺมี กุชฺฉนฺเตปิ, เนว อุฏฺฐหิสฺสามิ; ราชานํ ทิสฺวา อุฏฺฐหนฺเตน
หิ ราชา ครุกฺโต โหติ, โน สตฺถา; เนว อุฏฺฐหิสฺสามีติ น
อุฏฺฐหิ ฯ ปณฺฑิตปฺริสา จ นาม ครุตฺรานํ สนฺติเก นิสีทิตฺวา
อนฺนุฏฺฐหนฺตํ ทิสฺวา น กุชฺฉนฺติ ฯ ราชา ปน ตํ อนฺนุฏฺฐหนฺตํ
ทิสฺวา กุปีตฺมานโส สตฺถารํ วนฺทิตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสีทิ ฯ สตฺถา

กุปิตภาวํ ฌตฺวา “มหาราช อัยํ ฉตฺตปาณิ อุปาสโก ปณฺหิตโต
 ทิฏฺฐธมฺโม ติปิฏฺฐธโร อตฺถานตฺถกฺุสโลติ อุปาสกสฺส คุณฺถกํ
 กเถสิ ฯ รมฺโถ ๓สฺส คุณฺถกํ สฺถนฺตสฺเสว จิตฺตํ มุทฺกํ ชาตํ ฯ

อเถกทิวสํ ราชา อุปริปาสาเท จิโต ฉตฺตปาณิอุปาสกํ
 กตฺถตฺตกิจฺจํ ฉตฺตมาทาย อุปาหนํ อารุห ราชงฺคเณน ฌจฺจนฺตํ
 ทิสฺวา ปกฺโกสาเปสิ ฯ โส ฉตฺตูปาหนา อปเนตฺวา ราชานํ อุปสง-
 กมิตฺวา วนฺทิตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิ ฯ อถ นํ ราชา อาห “โก
 อุปาสก กิณฺเต ฉตฺตูปาหนํ อปนีตฺนฺติ ฯ “ราชา ปกฺโกสตีติ สุตฺวา
 อาคโตมฺหีติ ฯ “อชฺช อมฺหากํ ราชภาโว ตุมฺเหหิ ฌาโต ฌวิสฺสตีติ ฯ
 “สทาปี มยํ ตุมฺหากํ ราชภาวํ ชานามาติ ฯ

พระราชดำรัสถามเหตุไม่ถูกรับ

(หน้า ๔๓-๔๔ “เอวํ, กสฺมา - สผลา โหติ สุกุพฺพโตติ)

“เอวํ, กสฺมา ปุริมทิวเส สตฺถุ สนฺติเก นิสินฺโน มํ ทิสฺวา น อฏฺฐ
 จหีติ ฯ “มหาราช อคฺค-ราชสฺส สนฺติเก นิสินฺโน ปเทสราชานํ ทิสฺ
 วา อฏฺฐหนฺโต สตฺถริ อการโว ฌเวยฺยํ; ๓สฺมา น อฏฺฐจฺหิณฺติ ฯ
 “โหตุ โภ, ติฏฺฐเตตฺตํ, ตุมฺเห กิร ทิฏฺฐธมฺมิกสมฺปฺรายิกานํ อตฺ
 ถานตฺถานํ กุสลา ติปิฏฺฐก-ธฺรา อมฺหากํ อนฺเตปุเร ธมฺมํ วาเจถาติ
 ฯ “น สกฺกา เทวาติ ฯ “กึการณาติ ฯ “ราชเคหํ นาม มหา
 สาวชฺชํ, ทฺยตฺตสฺยตฺตกานิ ฌรฺกานะตฺถ เทวาติ ฯ “มา เอวํ วเทถ,
 ‘ปุริมทิวเส มํ ทิสฺวา น อฏฺฐจิตฺมฺหีติ มา กุกฺกุจฺจํ กโรถาติ ฯ “เทว
 คิหีนํ วิจารณ์ฺจฺจานํ นามสาวชฺชํ, เอกํ ปพฺพชิตํ ปกฺโกสาเปตฺวา
 ธมฺมํ วาเจถาติ ฯ ราชา “สาธฺว โภ, ฌจฺจถ ตุมฺเหหิ ตํ อฏฺฐโยเชตฺวา

สตถุ สนฺตีกํ คนฺตฺวา สตฺถารํ ยาจิ “ภนฺเต มลฺลิกา จ เทวี
 วาสภยตฺติยา จ ‘ธมฺมํ ปรียาปฺปณฺณิตฺตํ วทนฺติ; ปญฺจหิ
 ภิกฺขุสฺเตหิ สทฺธิํ นิพฺพทฺธํ มมเคหํ คนฺตฺวา ตาสํ ธมฺมํ อุทฺทิสฺสา
 ติ ฯ พุทฺธานํ นิพฺพทฺธํ เอกฺภฺจฺจฺนคฺมณํ นาม นตฺถิ มหाराชาตี ฯ
 “เตนหิ ภนฺเต อญฺญํ ภิกฺขุํ เทถาตี ฯ สตฺถา อานนฺทตฺเถรสฺส ภา
 รรมกาสิ ฯ เถโร นิพฺพทฺธํ คนฺตฺวา ตาสํ อุทฺทเทสํ อุทฺทิสฺตี ฯ ตาสู มล
 ลิกา สกฺกจฺจํ คเหตฺวา สขฺฌา- ยิตฺวา อุทฺทเทสํ ปฏฺิจฺฉาเปตี ฯ
 วาสภยตฺติยา ปน เนว สกฺกจฺจํ คณฺหาตี น สขฺฌายตี น อุทฺทเทสํ
 ปฏฺิจฺฉาเปตฺถุ สกฺโกตี ฯ

อถกทิวสํ สตฺถา เถโร ปุจฺฉิ “กึ อานนฺท อุปาสิกา ธมฺมํ
 ปรียาปฺปณฺณิตฺตี ฯ “อาม ภนฺเตตี ฯ “กา สกฺกจฺจํ คณฺหาตีตี ฯ
 “มลฺลิกา ภนฺเต สกฺกจฺจํ คณฺหาตี สกฺกจฺจํ สขฺฌายตี สกฺกจฺจํ
 อุทฺทเทสํ ปฏฺิจฺฉาเปตฺถุ สกฺโกตี, ตุมหากํ ปน ฌาตีธิตา เนว สกฺกจฺจํ
 คณฺหาตี น สขฺฌายตี น อุทฺทเทสํ ปฏฺิจฺฉาเปตฺถุ สกฺโกตีตี ฯ สตฺถา
 เถรสฺส วจฺนํ สุตฺวา “อานนฺท มยา กถิตธฺมโม นาม สกฺกจฺจํ
 อสฺสณฺนตฺสส อคฺคณฺหนตฺสส อสขฺฌายนตฺสส อเทเสนตฺสส
 วณฺณสมฺปนฺนํ อคฺนฺธกํ ปุปฺผํ วยิ อฝโล โหตี, สกฺกจฺจํ ปน
 สวนาทีนึ กโรนตฺสส มหปฺฝโล โหตี มหานิสฺสโสติ วตฺวา อีมา
 เทว คาถา อภาสิ

“ยถาปี รุจิริ ปุปฺผํ	วณฺณวณฺตํ อคฺนฺธกํ
เอวํ สุภาสิตา วาจา	อผลา โหตี อกุพฺพโต;
ยถาปี รุจิริ ปุปฺผํ	วณฺณวณฺตํ สคฺนฺธกํ,
เอวํ สุภาสิตา วาจา	สผลา โหตี สุกุพฺพโตตี ฯ

ตตถ “รุจิรนฺติ; โสภนํ ฯ วรรณวนฺตฺนฺติ: วรรณสณฺจาน-
 สมฺปนฺนํ ฯ อคฺนฺธกนฺติ: คฺนฺธรหิตํ ปาลิททกฺท กิริกณฺณิก ชยฺกฺกุสฺมาทิ-
 เกทํ ฯ เอวํ สุภาสิตา วาจาติ: สุภาสิตา วาจา นาม เตปิฏกํ
 พุทฺทวจนฺ, ตํ วรรณ สณฺจานสมฺปนฺน อคฺนฺธก ปุพฺผสทิสํ ฯ ยถา ปน
 อคฺนฺธกํ ปุพฺผํ โย นํ ชาเรติ, ตสฺส สรีเร คฺนฺโธ น ผรติ; เอวํ
 เอตํปิ, โย นํ สกฺกจจํ สวณาทิหิ น สฺมาจรติ, ตสฺส สกฺกจจํ
 อสมฺมาจรนฺตสฺส, ยํ ตตถ กตฺตพฺพํ, ตํ อกฺุพฺพโต สุตคฺนฺธํ ธารณคฺนฺธํ
 ปฏิปตฺติคฺนฺธญจ น อวหติ อผลํ โหติ; เตน วุตฺตํ “เอวํ สุภาสิตา
 วาจา อผลา โหติ อกฺุพฺพโตติ ฯ สคฺนฺธกนฺติ: จมฺปกนฺนีลุปฺปลาทิ-
 เกทํ ฯ เอวนฺติ: ยถา ตํ ปุพฺผํ ชาเรนฺตสฺส สรีเร คฺนฺโธ ผรติ;
 เอวํ เตปิฏกพุทฺทวจนฺสงฺขาตา สุภาสิตา วาจาปี สุกฺุพฺพโต, โย
 สกฺกจจํ สวณาทิหิ ตตถ กตฺตพฺพํ กโรติ, อสฺส ปุคฺคลสฺส สผลา
 โหติ สุตคฺนฺธธารณคฺนฺธปฏิบัติคฺนฺธานํ อวหนโต มหฺปฺผลา
 โหติ มหฺนินิสฺสาติ อตฺโถ ฯ

เทสนาวसाने พหุ โสตาปตฺติผลาทินิ ปตฺตา ฯ เทสนา
 มหาชนสฺส สาทถิกา ซาตาติ ฯ

ฉตฺตปาณิอุปาสก วตฺถุ ฯ
